

ועדת גורן

פרוטוקול

מישיבת אחה"צ, מיום 3.12.2009

נוכחים: חברי הועדה :
כב' השופט (בדימוס) אורי גורן, יו"ר הועדה
מר אביגדור קהלני
כב' השופט (בדימוס) ד"ר גבריאל קלינג
מר עוזי לוי
פרופ' יוסי תמיר
פרופ' ערן דולב
גב' אסתר דומיניסיני
משקיף מטעם משהב"ט :
גב' ליאת ניקריטין : משקיף מטעם משרד האוצר :
אל"מ יאיר בן שלום-רמ"ח נפגעים : משקיף מטעם צה"ל :

מרכז הוועדה : מר אביהו דיסטלמן

הופיע בפני הוועדה : מר קותי מור- ראש אגף שיקום נכים משהב"ט
נוכחים נוספים : מר חיים בר - יו"ר ארגון נכי צה"ל
מר דני בן-אבו - מ"מ יו"ר ארגון נכי צה"ל
מר זאב ויסמן - סגן ראש אגף שיקום נכים
מר שמעון נבון
עו"ד יוסי לוי
מר מאיר בינג - ממשרד האוצר
זאב פיינר-דובר הוועדה

הופעתו בפני הוועדה של תא"ל מיל' מר קותי מור,

ראש אגף שיקום נכים משהב"ט

א. גורן, יו"ר: ישיבת אחה"צ של הוועדה. מופיע בפניה תא"ל מיל. קותי מור, ראש אגף שיקום במשהב"ט. סקירה כללית מלווה במצגת. אנחנו מודים לך שבאת, בבקשה להתחיל. תודה רבה. אני במסגרת הסקירה שלי, אתמקד בקצת תיאור של מה זה אגף השיקום, מה הוא עושה, קצת נתונים על הפעילויות שלו, ואני ארצה במהלך כל הדברים שלי, בסוף להתכוונן למנדט הוועדה בסופו של דבר. יש עוד לא מעט פעילויות של אגף השיקום, שמתקיימות, שהן לא בהכרח במנדט של הוועדה, ועליהן אולי חלק מסה"כ התמונה הכללית, שאנחנו חושבים שהוועדה תהיה עליהם. במסגרת המנדט של הוועדה, יש שני נושאים ספציפיים שאני ביקשתי מהאנשים המומחים אצלי, שבפעמים הבאות שהם יבואו לכאן, יציגו יתר פירוט עם יתר משמעויות בכל מיני נושאים, למשל בתחום הרכב. אני אומר כמה דברים שהם תפישת עולמי, הנתונים שאני מכיר, אבל אני כבר אומר לכם: אני לא מומחה להכל, בדבר הזה, ויש אצלנו אנשים שהם-

א. גורן, יו"ר: אבל אתה אחראי על הכל?

קותי מור: אני אחראי על הכל, אני לא מומחה על הכל ויש אצלנו אנשים שהם ממש 'שוחים' בחלק גדול מהנושאים ויש כל מיני שאלות, שאני אולי לא אדע להשיב עליהן אבל אני

מניח שאם השאלות נוגעות למדיניות ולמימוש המדיניות ואולי ללמה זה ככה ולמה זה אחרת, אני בכל זאת אוכל להשיב. אני מבקש לפתוח את הסקירה שלי, בשקף שאני חושב, חלקנו הגדול מכיר אותו, הוא חזון בן-גוריון מ-1949, שבו הוא למעשה- לטעמי, זה הדבר המרכזי של אגף השיקום שלאור הדבר הזה הוא צריך לעבוד.

יש לזה הרבה משמעויות, מי שמסתכל וקורא אותו קצת בעיון, ומנחש, אולי, מה התכוון בזמנו רה"מ בן-גוריון כאשר הוא אמר את מה שהוא אמר, אז תקראו ב-3 או 3 וחצי שורות האחרונות, הוא אומר בשם הממשלה (הוא מציג פה חוק), נכון יותר על חלק מהחוב שאנחנו חייבים לאלה שבגופם עזרו לשחרור האומר והמולדת, חוק על תגמול ושיקום לנכי המלחמה. כמובן האירוע היה לאחר מלחמת השחרור וכל מה שקשור בזה. הוא נוגע למלחמה עצמה, ומכאן אני חושב שמנקודת מבט ערכית ומוסרית, אנחנו רוצים ללכת לאור החזון הזה של דוד בן-גוריון.

ומכאן נגזרים גם יעדי אגף השיקום, שהם למעשה מחוייבים לתת למה שמוגדר כנכי צה"ל, כלוחמים שנפצעו או לאנשים שנפצעו במערכות הבטחון, לאלה שזכאים - יכולת לתפקד פיזית ולתפקד נפשית והשתלבות בתעסוקה (הוא שם דגש חזק מאוד על תעסוקה), משימה שאנחנו לוקחים על עצמנו אבל לצערי הרב בהצלחה מאוד מאוד מאוד חלקית, לתפקד בצורה משפחתית, חברתית, סוציאלית, וגם לתחושה שהחברה מוקירה אותם, את אלה שהם נכי צה"ל.

אנחנו שמנו לעצמנו – זה לא אני, זה כבר ייעוד אגף

השיקום מזה שנים – אנחנו פה ושם קצת תיקנו את זה, אבל אלה המשימות שאנחנו רואים על עצמנו לעשות אותן. מכאן קצת למה זה בכלל אגף השיקום. הוא אגף בתוך משהב"ט, הוא מורכב ממטה ושלוחות ברחבי הארץ. המטה הוא למעשה, אני ראש אגף יש לי שני סגנים (אחד מהם יושב פה), ויש מטה אגף שהוא למעשה כמעט כמו כל מטה מקצועי שאתם מכירים, מכל גוף אחר. ויש לאגף השיקום 7 מחוזות שהם פרושים לכל אורך המדינה, למעשה מחיפה, טבריה, איזור גוש דן ות"א, ירושלים, רחובות, ב"ש, עם שלוחה קטנה באילת ושלוחה קצת יותר גדולה בנתניה. הפרישה הזאת, פחות או יותר, עונה על הפרישה של גושי הזכאים, גושי הנכים שפרושים לאורכה של מדינת ישראל, כאשר כל מחוז כזה, או כל אגף השיקום מטפל ב- הייתי אומר, 3-4 מכלולים עיקריים: 1. המכלול הרפואי; 2. המכלול הסוציאלי-שיקומי, דהיינו של עובדות סוציאליות וכל מה שקשור בזה; 3. המישור הרווחתי. זאת אומרת, דברים שקשורים להטבות ונושאים נוספים שקשורים בתחום הרווחה. למעשה, 3 הטבעות האלה של רפואה, שיקום, ורווחה, שזורות לכל אורך- גם במטה וגם במחוזות, והעבודה היא כל הזמן אינטראקטיבית, כמובן, עם סמכויות ברורות מי עושה מה ומה מותר ומה אסור, כאשר המטה הוא בעיקר התוויית מדיניות ובקרה, וסמכויות חריגות. זאת אומרת, מה שלא מותר למחוז, במטה אפשר לדון בו ולראות- כמובן הכל מוגבל עפ"י החוק, התקנות וההוראות (3 מרכיבים שאגף השיקום עובד מולם).

בתוך אגף השיקום, יש לנו כמובן אלמנט משפטי, יחסית די- לא מצומצם. עד עכשיו היה מורכב מ-3 יועצות משפטיות בתוך אגף השיקום, שמלוות אותנו לאורך כל הפעילויות שלנו, חלק מהיעוץ המשפטי של כל משהב"ט, אבל במקרה הזה 3 נשים שיושבות בתוך אגף השיקום. יש אלמנט כספי, דהיינו אלמנט של אגף הכספים, שיושב בתוך אגף השיקום והוא אחראי בעיקר על התשלומים השונים, גם מול הספקים וגם מול הנכים עצמם – כי אנחנו מקושרים עם הרבה מאוד ספקים שנותנים את השירותים השונים.

אתם מביניים שמתוך 3 הקטיגוריות העיקריות: רפואה, שיקום ורווחה, יש הרבה מאוד ספקים. ספקים שהם בתי חולים, ספקים שהם חברות של תרופות, ספקים שהם בתי חולים פסיכיאטריים, ספקים שהם שירותי פסיכולוגיה, ספקים שנותנים כל מיני כלים שיקומיים, כסאות גלגלים, מיטות, כל מה שאתם מעלים על דעתכם בהקשר הזה אגף השיקום, באמצעות גורמי הרכשה שונים – למעשה מחוברים לכל המערכת.

זאת אומרת, יש פה מערכת שהיא מתוכללת מכל הכיוונים, שמיועדת לשלוש הטבעות המרכזיות האלה, דהיינו: עבודה סוציאלית, אני קורא לזה, רפואה ורווחה.

כמובן, אם תרצו לרדת לכל אחד מהתחומים האלה ולעשות drill down ולקבל איך זה בדיוק בנוי ומה הסמכויות וכל מיני דברים מהסוג הזה, אני פתוח. אבל אני לא חושב שבהרצאת פתיחה אני צריך לרדת לכל הרבדים הללו. אבל אנחנו מוכנים – וישנה פה נחמה, שהיא המשקיפה מטעם

אגף השיקום, והיא אחד האנשים שיש לה, הייתי אומר, את כל הניסיון ההיסטורי-הארגוני של אגף השיקום. כך שאם יש לכם איזשהן שאלות או בעיות שנוגעות לדברים האלה, אני גם מציע שתתייעצו בה. ואחת המטרות שביקשתי שהיא תהיה פה, שהיא גם תסייע לכם מנקודת המבט של שאלות מהסוג הזה.

עכשיו אני רוצה קצת – וזה הדבר העיקרי – אני רוצה לדבר על האוכלוסיה הזאת, של הנכים. אני רוצה לומר כמה מילים שהן אישיות, מילים אישיות אני קורא לזה. אני ראש אגף הנכים מאז סוף אוגוסט-ספטמבר שנה שעברה. משהו כמו שנה וארבעה חודשים. לקח לי מספר חודשים לא קטן, על-מנת ללמוד את הסוגיה הזאת שקוראים לה אוכלוסית הנכים, למה האוכלוסיה הזאת זכאית, מה היא מקבלת, איך זה עובד בתוך אגף השיקום ומהן הבעיות המרכזיות שאני, בתור ראש אגף, חושב שאם נצליח לפתור אותן, אנחנו עושים משהו שהוא נכון מנקודת מבט ערכית ומוסרית – וזאת נקודת המבט העיקרית שלי, שיש לה (אני אומר לכם את זה במלוא הכנות, כמובן), יש לה גם השלכות כספיות, השלכות תקציביות, בכל מקרה. וכשאני מסתכל על כל התמונה, אני קודם כל מסתכל על נושאים שהם ערכיים-מוסריים, בהשוואה לכל מיני דברים (אני תיכף אפתח את הדברים שלי), אבל גם, כמובן, לסוגיה כספית וערכית.

כשבאתי לאגף, ביקשתי לעשות 3 דברים: 1. לקבל פילוח של האוכלוסיה, במספר מרכיבים: 1. המרכיב של אחוזי הנכות לעומת הגופים שאנחנו אחראים עליהם.

אתם יודעים שאגף השיקום – טוב, לא טוב, אנחנו נדבר על זה – אגף השיקום אחראי, לא רק על צה"ל (זה כבר המנכ"ל אמר קודם), על גופים נוספים במדינה הזאת, מנקודת מבט של שיקום אני מתכוון: צה"ל, משטרה, שב"כ, מוסד, כיתות כוננות ביו"ש, פלמ"ח, אצ"ל, לח"י, 'השומר', כל מיני דברים נוספים-
(מדברים יחד)

אלה גופים שאני כבר אומר לכם את דעתי, אני לא חושב שהשאלה היא האם הם צריכים להיות בפנים או צריכים להיות בחוץ. אלא השאלה היא, מי צריך להיות בפנים ומי צריך להיות בחוץ. אני לא חושב שהשאלה העקרונית היא אם ה- כי אם יש לוחם בשב"כ, אז לפי דעתי הוא צריך להיות בפנים. אבל אם יש משהו בשב"כ, שלהערכתך זה לא נכון, אז אני חושב שצריך להיות 'בחוץ' – כשאני אומר 'בפנים' 'בחוץ', זה לא אומר שאנחנו זורקים אותו לאיזה חלל באוויר ולך תטפל בעצמך. אלא ניתנת לאנשים מהסוג הזה – שתיכף אני אגיע אליהם – תשובות ברורות, אלא מה שאני חושב שמי שצריך להיות בתוך האוכלוסיה הזאת שהכתרת שלה היא "נכי צה"ל" היא הנכים ש- "אני אומר את זה אח"כ, מה אני מתכוון בדבר הזה.
אז אתם יכולים לראות את ההתפלגות שקיימת היום באוכלוסית הנכים.

ההתפלגות היא נכון ל-2009 (אני הבאתי פשוט מספרים של 2008, כי המספרים האלה בדוקים. עד 2009 הם- אבל אני יכול להביא כל מספר שאתם הייתם רוצים, סביב הדבר הזה.

ואמר המנכ"ל, משהו כמו 'אנחנו מטפלים באורח אקטיבי ב-55 אלף ומשהו נכים'.

כשאני אומר 'באורח אקטיבי' זה 55 אלף נכים זכאים, אצלנו לקבל טיפול, ב-3 המרכיבים שאמרת קודם: רפואה, שיקום ורווחה, שזה שלושת המרכיבים העיקריים המרכזיים. למה? כי החוק אומר שמי שנכלל כנכה צה"ל, הוא מ-20% ומעלה, זה פעם אחת (תיכף אני אדבר על משהו קצת יוצא דופן בעניין הזה; פעם שניה, הוא נכלל על הגופים השונים שהחוק מכליל אותו בתוך חוק הנכים. זה שני הדברים העיקריים.

אמר את זה המנכ"ל קודם, ב-96 חוק חוק שאומר שכל מי שהוא פחות מ-20% ולאחר 96, הוא לא נכלל בתוך האוכלוסיה הזאת של ארגון הנכים וכל מי לפני 96 הוא עדיין נכלל, ולכן יש לכם פה גם אנשים שהם מ-10% ועד 19%.

הרעיון שלנו הוא (אולי אני מדלג טיפה), הרעיון שאנחנו רוצים, אולי לנסות לגבש אותו ולהגיע אליו, אבל זה רעיון שאנחנו מניחים אותו בפני הוועדה, להגיע למצב שגם הקבוצה הזאת שמ-10-19%, שהם הוותיקים, שהטיפול בהם יהיה כמו החדשים, דהיינו נלך למשהו שהוא כמו מענק, עפ"י תחשיב מסויים, והמענק הזה יאפשר לנו לצמצם את האוכלוסיה הזאת. הקבוצה הזאת תקבל מענק כספי ותועבר לטיפול רפואי ע"י הגורמים הרפואיים של קופ"ח, אחרים, לא משנה בהקשר הזה.

עוזי לוי: 10%-19% שאלה עובדתית: אני מבין שהם מקבלים מענק

חד-פעמי, אבל הטיפול הרפואי נעשה רק ע"י גופים

חיצוניים לאגף השיקום? מ-96' אני מתכוון,

קוטי מור: כן.

עוזי לוי: זאת אומרת, מענק חד-פעמי ואין קשר עם אגף השיקום

יותר?

קוטי מור: אין קשר ישיר. נכון. אם מוחמר מצבו, הוא מגיש בקשה להחמרה ואכן זכותו להגיש בקשה להחמרה, ואכן ההחמרה שלו מוכרת ואחוזי הנכות שלו עוברים את ה-20%, אז הוא חוזר חזרה לתוך המאגר שקיים היום.

לכן יש תנועה לא קטנה של אנשים מהקבוצות האלה, שהם מתחת ל-20%, שקורית להם החמרה או שלדעתם שגו והחליטו פחות אחוזים ממה שהם היו ראויים לקבל, ויש כל הזמן תנועה שנוגעת לערעורים או לדברים מהסוג הזה, של אנשים שרוצים לחזור או להיכנס לתוך הקבוצה הזאת של-

יאיר בן-שלום: השאלה-הערה היתה, כדי להסב תשומת לב שבתוך האוכלוסיה הזאת יש גם כאלה שהפציעה שלהם היא פציעה מבצעית נטו.

א. גורן, יו"ר: בין ה-19%-10%?

קוטי מור: כן, ללא ספק.

א. גורן, יו"ר: זו נקודה חשובה מאוד.

יוסי תמיר: קוטי, למה משמר הכנסת לא מופיע פה?

קוטי מור: כי זה קטן מדיי כנראה.

יוסי תמיר: מה, כיתות כוננות יותר גדול?

קוטי מור: לא יודע, אבל צריך להיות.

זאב ויסמן: עובדתית הם חלק מהמטופלים.

קוטי מור: אני לא יודע למה, כנראה שפספסתי את זה בשקף ולא

- עשיתי בקרה מספיק טובה. אבל משמר הכנסת בתוך זה.
יוסי תמיר: יש עוד הערה אחת, אנחנו צריכים לזכור את זה בהקשר של ביטוח לאומי. אלה הם אנשים שבעצם אתה מצרף אותם לתוך האוכלוסיה. יש את כל נפגעי ספר ואיבה, שהם מוקבלים בעצם לנכי צה"ל, והם לא מופיעים פה. השאלה, החלטות כאלה או אחרות שתתקבלנה כאן, האם יש בכלל השקה לעניין הזה כן או לא, ובאיזו מידה?
קותי מור: יכול להיות, אני לא יודע. נפגעי האיבה של המוסד לביטוח לאומי, הכללים שהם מטופלים, הם זהים לכללים שחלים על אלה שהם נכי צה"ל.
עוזי לוי: אבל מטופלים ע"י הביטוח הלאומי?
קותי מור: אבל מטופלים ע"י הביטוח הלאומי.
אבל הזכויות וההטבות וכל מה שקשור סביב הדבר הזה, הם זהים לאלה של משהב"ט כי יתר הנכים שנמצאים בביטוח הלאומי או שהם נכי המדינה מסיבות כאלה או אחרות, סה"כ ההטבות או הזכויות – הגובה שלהם, הגודל שלהם או ההיקף שלהם (אני לא כל כך בקיא בזה) – הם לא בהכרח זהות לאלה שניתנו ע"י משהב"ט ובדרך כלל הם, אם אני מבין נכון, פחותות מאשר אלה שניתנות ע"י משהב"ט.
עכשיו, שימו לב מתוך הקבוצה הזאת של צה"ל, חובה, קבע, מילואים – כמה יש פה במשטרה ובשב"ס, זה סדר גודל של קרוב ל-9,000 איש מתוך ה-55 אלף: 7,600 מהמשטרה ועוד 1,200 שב"ס. אני ארחיב קצת את הדיבור על הדבר הזה, כי האיפיון שלהם הוא קצת שונה מהאיפיון שאנחנו מוצאים בעיקר בצה"ל, בעיקר בחובה ובמילואים.

יוסי תמיר : מתוך 97, לא מתוך 55- זה משהו כמו 12%?
קותי מור : נכון.

הסוגיה השניה שגם התמקד עליה מנכ"ל משהב"ט היא- אני ביקשתי לנסות לעשות פילוח עפ"י נסיבות הפציעה וסוג השירות. לקחתי את כל הקבוצה הזאת, רציתי לראות מה בדיוק היה הרקע של הפציעה הזאת. כאשר אני אומר מה בדיוק, אני חייב פה להגיד להם : יש קשיים לא מעטים בשביל לעשות פילוחים חדים כתער ומאוד מדוייקים. כי הקשיים נובעים מכך שההתפתחות המיכונית של אגף השיקום, היא לא מאוד וותיקה, נקרא לזה ככה, ואנשים שקרה להם משהו לפני 25 שנה או סדרי גודל כאלה, לא כל כך ברור- יש הרבה סימני שאלה לגבי מי קבע מהם בדיוק הנסיבות של הפגיעה שלהם. בשביל להגיע לניתוחים ממש מדוייקים, אני צריך למעשה על ה-100%, לפתוח תיק-תיק, ללמוד אותו, להסתכל ולעשות מה שאני מבין. הנתונים האלה הם לא על בסיס של תיק-תיק, אבל הנתונים האלה הם על בסיס של מחקר מספיק עמוק, סביב-אני יכול להגיד, משהו כמו 25 השנים האחרונות שהם בערך בסביבות מ-80' ומשהו עד 2010-2009. לכן, מידת הסמך שיש לי בנתונים האלה פלוס-מינוס, זאת אומרת המגמות העיקריות שאני רוצה להציג אותן- ואני לא חושב שזה משנה כרגע, לצורך העניין הזה (זה משנה הרבה דברים אחרים), אם יש 12,260 או 13,260 במקום מסויים. אלא אם אנחנו מזהים נכון את המגמות שהדבר הזה קיים, אלה הן הנקודות שאני הייתי רוצה להדגיש פה, בוועדה, כי אנחנו מדברים פה בסופו של דבר, כמשימה ראשונה שהיא

נוגעת לקריטריונים בהקשר הזה.

מה שאני יכול להגיד, אנחנו עשינו כמה בחינות סטטיסטיות, כמה מבחני רגישות, אבל אני לא יכול להגיד לכם שזה אחד על אחד ל-100% הנתונים האלה, ואני מבקש שתיקחו את זה בצורה כזאת. אלא אני כן יכול להגיד לכם, שזו המגמה. ולכן, יש כמה שאלות שעדיין אני לא יכול להגיד במדויק האם זה ככה או אחרת, כי בחלק מהמקרים תלוי מה הפקידה היא או הפקיד שישב בשנה א' או ב', כתב על אותו דבר. ולכן אני שם פה סימן שאלה על כמה נקודות.

והנקודות שאני כן רוצה להדגיש אותן, וזה חשוב לי: אתם רואים את שני הדברים הראשונים: אחד זה פעילות מבצעים כולל תאונות אימונים, והשני זה מחלה – שזה, לפי דעתי (עכשיו אני אומר את דעתי האישית, ויש עליי חולקים ויש כאלה שאני, אולי, חושב לא נכון. אבל אני אומר לכם את דעתי, ואני חושב שזאת גם דיעה די רווחת באגף השיקום, לפחות אצל האנשים המקצועיים), הנתח של הזכאים אצלנו, שהסיבה העיקרית שקרה להם מה שקרה להם, היתה בפעילות מבצעית – ואני, כשביקשתי את הפילוח אמרתי להם מה זה פעילות מבצעית, מנקודת המבט שלי. ואני חושב שהמנכ"ל ניסה להסביר את זה – הפעילות המבצעית היא כל פעילות צבאית, שקשורה ל-אני קורא לזה 'לעבודה בצבא', אם אפשר להגדיר את זה ככה. דהיינו, אין ספק שזה כל מי שקרה לו משהו בקרב, כל מי שקרה לו משהו במלחמה, כל מי שקרה לו משהו בפעילות בט"ש, כל מי שקרה לו משהו באימונים, כל מי שקרה לו

משהו שהוא לא חייב להיות בפעילות אל מול האוייב אלא בפעילות גם של תומכי לחימה או של מסביב. למשל, אחד נסע עם משאית תחמושת והתהפך, וקרה לו משהו בתוך הבסיס או אחרי הבסיס, או מבסיס א' לבסיס ב'; כל מי שהיה באיזה ניסוי וקרה לו משהו, והיתה איזו תאונה שנוגעת לניסוי; תאונות אוויריות; תאונות ימיות; התפוצץ כדור, רימון או באיזשהו מקום אחר, כל הדברים האלה הם בתוך המעטפת שקראנו לה פעילות מבצעית מהסוג הזה. אצל חלק מהאנשים שבאים מהרקע הצבאי, הפעילות המבצעית בדרך כלל מוכוונת לפעילות של מפגש עם האוייב, נקרא לזה ככה, או- לא בהכרח מפגש אבל משהו שקשור לדבר הזה. פה יש איזה הרחבה של הדבר הזה, לכל מי שקרה לו משהו בתוך הפעילות הצבאית. זה דבר אחד. הדבר השני הוא מחלות, שזה אנשים שבאו בתביעות אל מערכת הבטחון, ואמרו: בגלל שהייתי במקום א' או במקום ב' בצה"ל או בשירות הבטחון או במשטרה או איפה שזה לא יהיה, חליתי במחלה א', ב' או ג' בהקשר הזה. ואני תיכף אגיד מהם ההליכים אצלנו. זה לא פשוט שמישהו בא ואומר 'חליתי' ונגמר העניין, והוא מוכר. אלא הבן-אדם צריך (ואני אראה את זה), צריך להוכיח או צריכה להיות הוכחה או שתי הוכחות (ואתם מכירים את זה): פעם אחת שהוא אכן שירת באותה תקופה שהוא אומר שהוא היה באמת בצבא או במשטרה או איפה שזה לא יהיה, ופעם שניה שיהיה קשר ברור בין המחלה לבין השירות הצבאי שלו, או השירות שלו באיזשהו מקום אחר.

א. גורן, יו"ר: הוא צריך גם להוכיח שהוא חולה,

קותי מור :

הוא גם צריך להוכיח שהוא חולה, כמובן. עכשיו, אולי נדלג איזה שני צעדים קלים, אבל אני אומר, הקטע הזה שקוראים לו 'מחלות', ככל שאני למדתי אותו, אני חושב מנקודת מבט אישית, הוא די עקב אכילס בכל התמונה הזאת. משום שמי שנפצע וקרה לו משהו ברובריקה הראשונה, זה יחסית די ברור. זאת אומרת, די ברור, לפעמים צריך לעשות עוד כמה בירורים, אבל זה די ברור.

זה די ברור מנקודת מבט, בין אם המדובר בנושא פיזי, כלומר פיזיולוגי – נקטעה לו רגל, או נקטעה לו אצבע, או איבד ראייה או דברים מהסוג הזה – זה יחסית דברים שהם ברורים, אני לא צריך להגיד לכם.

נושא של המחלות הוא דבר- עצם המחלה זה דבר ברור. זאת אומרת, הבן-אדם יש לו סכרת ברמה מסויימת, נגיד, הקשר בין המחלה לבין השירות הצבאי שלו הוא דבר יותר קשה, מהבחינה הזאת, והרבה פעמים קשה להוכיח שכן, אבל קשה לשלול שלא, בהקשר הזה. ויש – ועכשיו אני אומר לכם מהשטח, לא האם זה נכון או לא נכון – התופעה הולכת וגוברת בזמן האחרון, נקרא לזה בשנים האחרונות, שיש יותר ויותר תביעות שהכותרת שלהן היא מחלה, בדבר הזה. ומפה נגזרים לא מעט דברים שאני רוצה להעלות אותן, כי אני חושב שזאת אחת הנקודות שצריך לטפל בה, שצריך לנסות לעשות fine tuning יותר טוב לעניין הזה, כי ככל שאני דיברתי עם רופאים, וככל שאני מבין וככל שאני- אני לא רופא ואני לא מבין בדברים האלה שום דבר – אבל יש הרבה מאוד מחלות שמוגדרות כמחלות

קונסטיטוציוניות, זה מחלות שמתפתחות ככל ש- אם אני מבין נכון – ככל שהבן-אדם עולה בגיל, ואנחנו רואים תופעות די מובהקות שגם במשטרה וגם בשב"ס וגם במקומות אחרים (אני מנסה להיות הכי אובייקטיבי שאני יכול), שהתופעה הזאת שלקראת הפרישה שלהם או קרוב לפרישה או כמה שנים לפני הפרישה, מתחילות התביעות האלה שקשורות למחלות ולשירות שלהם.

ואני רוצה לומר לכם, שאני חושב שהטיפול במחלה במדינת ישראל, בין אם היא בסכרת או בלחץ דם או במחלות מעיים או דברים מהסוג הזה, הוא טיפול בסדר בכל המוסדות הרגילים של הטיפולים של מדינת ישראל, והבן-אדם שיש לו את הדבר הזה – ולא חשוב מאיפה הוא, האם הוא איש מילואים או מישהו מהשב"ס או סדיר או מהמשטרה, בדבר הזה, אני חושב (אני אומר לכם את זה במלוא הכנות), שצריך לעשות משהו בעניין הזה שקוראים לו מחלות. המשהו הנכון ביותר, לטעמי, הוא להוציא את הסעיף הזה שקוראים לו מחלות, מתוך החקיקה שלנו, אלא אם כן במקרים מיוחדים - אפשר יהיה להגדיר מה זה בדיוק המקרים המיוחדים האלה – ושכל הקבוצה הזאת, לא אחורנית, לא זה, אלא רק, אני לטעמי קדימה, זאת אומרת מתאריך מסויים ואלך החוק היום מחייב אותי, כמובן, לטפל במחלה כמו שאני מטפל בזה-

אביגדור קהלני: קוטי, במחלות יש 2,111, ובבילויים? כלומר, אדם בא לתקופה של שבועיים מילואים, ואז הוא מגלה את המחלה והוא מדביק את זה אליך?

זאב ויסמן: מקבל התקף לב בזמן המילואים,

אביגדור קהלני : זה לא מחלה,
זאב ויסמן : זו מחלה.
ערן דולב : התקף לב בזמן המילואים, מוכר כנכה צה"ל.
זאב ויסמן : יש תופעה של מחלה, שנניח אתה מגיע למילואים וקיבל
התקף לב. ואז כשבודקים את הדברים, אם נניח באמת
רואים שהאדם באמת היה בריא לגמרי, לא היה לו אף פעם
שום סימני סיכון ולא היו לו שום אירועים לבביים כאלה
ואחרים ופתאום קורה, סביר להניח וזו סיבה לקשור
איזשהו סטרס, איזשהו דבר, איזה משהו שקרה.
אסתר דומיניסיני : בתי הדין לעבודה, יש להם קביעות גם בנושא הביטוח
הלאומי, צריך להיות אירוע אקוטי שמביא להתקף. זה לא
עצם המילואים לא יכולים להיחשב כאירוע.
נחמה פרלמן : אבל יש גם נפש. אנשים שגוייסו למילואים, נאמר,
למלחמה- אני מניחה שחלק מ- (מדברים יחד)
זאב ויסמן : יש לנו היום כ-5,000 נכי צה"ל שמוכרים על סעיף נפשי,
חלקם על פוסט טראומה, כ-2,900,
קותי מור : אני אגיד לכם, בדרך כלל זה עובד על שיטה היאני מנסה.
אני מצליח, טוב. לא מצליח, אז אני מנסה.
יש מה שנחמה אמרה- מה שאני מדבר איתכם, אני מדבר
איתכם מהשטח של השנים האחרונות, נקרא לזה ככה,
שהתופעה הזאת לא היתה בשנים הראשונות של קום
המדינה, אני מדבר על 20 שנה הראשונות של קום המדינה.
בדרך כלל, רוב האנשים שהוכרו כנכים – בדרך כלל, אני
אומר, בשנים הראשונות של המדינה – היו כאלה שנפצעו
(במונחים שאנחנו מדברים עליהם), ומעט מעט מאוד היו
בהקשר הזה של מחלות.

לאורך השנים, אני מניח, החברה השתנתה, התפישות השתנו, הגישה השתנתה, החומרנות השתלטה, נקרא לזה ככה, כל מיני דברים מהסוג הזה, היידע, כל הדברים אחרים, ונוצר מצב שיש יותר ויותר, דווקא בהקשר הזה שקוראים לו מחלות.

יאיר בן-שלום: בעיניי, צריך לבדוק באוכלוסיה של המילואים בעיקר, כמה מתוך האנשים האלה זה סיבות פוסט טראומטיות, כי בעיניי- אם הסיפור של PTSD נכנס לתוך הסעיף של מחלה ולא פציעה, אז במילואים זה המקום, ופוסט טראומה לא קורית במקומות שהם לא איזורי מבצעים.

קותי מור: קורית גם קורית.

אסתר דומיניסיני: 32% בביטוח הלאומי הם פגועי נפש לסוגיהם, אז זה לא רק באיזור. יש כל מיני פוסט טראומטים.

יאיר בן-שלום: אני אומר, בתביעה של המילואים. ושהמספר הזה, הוא בסך כל התביעות שמוגשות במילואים, שה"כ זה לא החלק הארי שמוכר. הרבה יותר קשה היה, העניין של ההכרה כשהתביעה מוגשת בשירות מילואים, ההוכחה שהעניין של המילואים הוא הגורם, הרבה יותר קשה.

זאב ויסמן: יאיר, נושא של הפוסט טראומה במילואים, שאדם היה (מדברים יחד) וקרה לו אירוע כזה, זה מאוד קל- ההכרה הופכת להיות כמעט מיידיית ב-

קותי מור: אני רוצה עוד פעם לחזור ל'אני מאמין' שלי. אני חושב, מנקודת המבט הזו, שמחלות באופן עקרוני, לא צריכות להיות בתוך הדבר הזה, למעט כמה דברים. למשל, פוסט טראומה שנגרמה כתוצאה מאירוע לחימתי, בעניין הזה. אני מקבל, זה 100%, בסדר. היה פה איש מילואים, נלחם

בביני- ג'בייל, היה אירוע, התוצאה היא פוסט טראומה, אין בעיה. זה נראה לי נכון לחלוטין. אבל אני אתן לכם דוגמא מהשטח, שסוהר נוסע מביתו בב"ש לבית הכלא באיזשהו מקום בדרום, והאוטובוס שהוא נסע בו, עשה פניה חדה וכתוצאה מהפניה החדה הסוהר הזה קיבל מכה בראש מהדלת של האוטובוס, הוא הגיש תביעה והתביעה היתה, בהתחלה, על מכה בראש ושהוא לא מרגיש טוב וכל מיני דברים כאלה. ולאט לאט התביעה הזאת הפכה לפוסט טראומה, שהוא לא ישן בלילה, הוא מרטיב ו- אני לא יודע, אתם מכירים את כל התופעות של פוסט טראומה. אני חושב שזה לא נכון להכניס את הדוגמא הזאת ויש דוגמאות קרובות לדבר הזה, אני חושב שזה לא נכון שהוא יהיה חלק מנכי צה"ל. ככה אני אגדיר את זה, מתוך ההגדרה של נכי צה"ל. זה ה'אני מאמין' שלי.

עכשיו, אני אומר לכם, יש אנשים שחושבים אחרת. אני לא יכול להגיד שלא, אבל אני חושב שצריך לעשות פה fine tuning הרבה יותר חזק ממה שיש היום, בכל הדבר שקוראים לו מחלות.

עכשיו, הדבר היחידי שאפשר לעשות, לדעתי, הוא לעשות תיקון חקיקתי שאומר משהו בדבר הזה, אומר: בעיקרון לא, אבל יש יוצאי מן הכלל שהם כן. זה הדבר שאני חושב שאפשר לעשות.

ליאת ניקריטין: אני חושבת שיהיה מעניין גם לראות את ההתפלגות לפי השנים, זאת אומרת גם נפגעי מחלה האם הם בעיקר נפגעו בשנים של מלחמות גדולות, או האם נפגעו בשנים אחרות, ואז אפשר לפלח את זה-

קוטי מור : אז אני אמרתי לכם, שרוב הדברים האלה בדרך כלל הם מ-83 או 84 ואילך.

אני בכוונה מדלג על התאונות, שתיכף אדבר על זה. נקודה נוספת, חיילים בחובה בחופשה. נכון שהמספר הוא יחסית לא גדול, סדר גודל של 396 חיילים, סדר גודל של 1%. אבל, גם פה יש משהו שהוא בעייתי, מנקודת המבט- אני אומר, מנקודת המבט הערכית-מוסרית ולא משום נקודת מבט אחרת כרגע, כמובן שיש לזה השלכות אחרות, אבל מנקודת מבט ערכית-מוסרית.

מה זאת אומרת "חיילים בחובה שבחופשה"? עפ"י החוק היום - והחוק הזה הוא חוק מאוחר לחוק הנכים. נחמה, תזכירי לי מתי זה החוק של החיילים?

נחמה פרלמן : 86'.

קוטי מור : למעשה, חיילים בחופשה כאשר קורה להם משהו בחופשה (יש לזה כמה מגבלות), כאשר קורה להם משהו בחופשה מהצבא, והם מגישים תביעה וכמובן קורה להם משהו 'אמיתי' בהקשר הזה, הם נכללים במסגרת הקבוצה הזאת. אני ביקשתי לבדוק את הקבוצה הזאת של החיילים, על-מנת לראות מהם הנסיבות של הפגיעה של הקבוצה הזאת, סדר גודל של 400 חיילים מתוך זה, וגם ביקשתי לראות כמה חיילים בחובה בחופשה תובעים אותנו כל שנה - לא כל התביעות האלה מוכרות.

מה שאני יכול להגיד, זה שתובעים אותנו בערך, סדר גודל של בין 150 ל-200 בשנה, זה תלוי איזה שנה אנחנו מדברים, חיילים בחופשה.

עכשיו, ביקשתי לראות על מה התביעות, מה אופי התביעות

שתובעים אותנו. 50% מהתביעות הן תביעות שהאירוע
שבעטין תובעים אותנו, הוא אירוע של בילוי בדרך כלל
בימי שישי או ימי שבת, שהתוצאה שלו היא שכרות
והתוצאה שלו היא תאונה באוטו, דברים מהסוג הזה.

יאיר בן-שלום: כשהפצוע עצמו שתה?

קותי מור: כן. כתוצאה משכרות של הפצוע עצמו.

50% הנותרים הם תביעות כתוצאה מספורט אתגרי, שביצע
אותו-אני אומר, לגיטימי לחלוטין – שעשה אותו חייל או
קצין במהלך החופשה שלו. שזה מתחיל מרכיבה על סוסים
(זה לא כל כך אתגרי), ממשיך בצניחות, בסנפלינג, אתם
מכירים, כל ה'דברים הטובים' של הספורט האתגרי שנעשו
במהלך הדבר הזה. ואני שם סימן שאלה, אני לא אומר ש-

אביגדור קהלני: אתה אומר, 150 עד 200 מקרים בשנה תובעים. זאת

אומרת, אתה דוחה הרבה מאוד, בטח 70% אתה דוחה,

קותי מור: נכון,

אביגדור קהלני: איך אתה מצליח לדחות אותם?

קותי מור: לא אני דוחה. יש קצין תגמולים-

אביגדור קהלני: כן, אבל איך דוחים אותם? דוחים אותם בגלל שלא

מכירים בלגיטימיות, או שהנכות היא כזאת קטנטנה,

שאומרים לו 'לך הביתה'?

נחמה פרלמן: החוק נקרא חוק התגמולים – חבלה שלא עקב מילוי

תפקיד. עכשיו, כשמדובר בחייל בשירות חובה, סדיר,

בגילאים 18 עד 21. אם קרה לו משהו כשהוא נמצא

בחופשה, הוא לא נמצא בתפקיד, שלא קשור לגמרי לשירות,

לכאורה עפ"י החוק הזה, הוא צריך להיות מוכר. לכן אין

ברירה, צריך להכיר במקרים האלה, גם אם אין קשר סיבתי

לחלוטין. אם הוא נסע לבילוי וקרתה תאונת דרכים, צריך להכיר.

עכשיו, אם יש התנהגות רעה חמורה, אם זה תוך כדי ביצוע עבירה פלילית, אפשר לא להכיר. אם יש מקרים שהנכות יותר נמוכה מ-19%

אביגדור קהלני: זו בדיוק השאלה שלי. אם הוא היה שיכור והתנגד בעמוד חשמל ונפצע, אז פה אתה אומר 'אני לא מכיר', ואם הוא נהג בדרך הביתה ונפצע, והוא היה בסדר – 'אני כן מכיר'?

נחמה פרלמן: המבחן צריך להיות, התנהגות רעה חמורה עפ"י הדין הפלילי. זאת אומרת, אם העונש שנגזר עליו זה עונש יחסית חמור, אז אפשר לדחות. אם זה תוך כדי ביצוע עבירה פלילית ממש, אז כן.

אבל אם, נניח, לא שפטו אותו, לא היה שום דבר, לא תהיה ברירה – צריך להכיר.

אביגדור קהלני: כלומר, אם הוא צנח בשבת לצורך כף, הוא לא עבירה פלילית, הוא מוכר?

נחמה פרלמן: נכון, הוא מוכר. יתר על כן, יש מקרים שבהם גם, בנוסף לכל הספורט האתגרי- אני עצמי טיפלתי במקרים של תאונות בחו"ל, אם זה בילוי באופנוע ביוון, ואם זה תאונת סקי בשווייץ.

אביגדור קהלני: כלומר אם הוא נכה, הוא בתוך האוכלוסיה, אלא אם כן היתה עבירה פלילית קשורה בעניין.

נחמה פרלמן: וזה צריך להיות תוך חופשה שלא תעלה על 12 יום. אם זה מעבר לזה, אז גם לא. כן, אלה המקרים. ואם הנכות היא יותר מ-19%. אם זה מתחת ל-19%, זה לא מוכר.

עוזי לוי: מה אומר החוק בקשר לאנשי קבע בחופשה?

נחמה פרלמן : החוק הזה חל רק לגבי אנשים בשירות חובה, סדיר, 18 עד 21. ובזמנו, כשאנחנו טיפלנו בזה- החוק הזה נולד בגלל לחץ ציבורי מאסיבי ביותר אז, וגם לחץ של הצבא לצערי. אבל זה הלך ביחד ולא היתה ברירה, והיה צריך לתקן את החוק אחרי שקודם, שנים שנים עמדו כחומה בצורה לא לתקן, ומה שקורה בחופשה, צריך להיות מכוסה ע"י גורמים אחרים – חברות ביטוח, לדוגמא, וכו'. אבל לא היתה ברירה, זה היה בזמן ש- זה סמלי, שר הבטחון אז היה רבין. הוא בעצמו התנגד לזה, אבל לא היתה ברירה, היתה הצעת חוק פרטית והיה צריך לתקן את החוק.

הפשרה היתה, שזה יחול רק לגבי חיילים בשירות חובה. כי מה שרצו בזמנו, שזה יהיה גם לגבי מילואים וגם לגבי קבע, ואנחנו עמדנו על הרגלים האחוריות שזה יהיה רק שירות חובה.

עוזי לוי : אז איש קבע בחופשה, הוא נכה של הביטוח הלאומי? יאיר בן-שלום : חובת ההוכחה של 'עקב השירות' חלה עליו, ואם הוא לא מצליח להוכיח את ה'עקב', הוא לא מטופל, ודרך הביטוח הפרטי שלו- ערן דולב : אבל איש קבע שנפגע בחופשה בתאונה, בטיול פרטי, ונהרג, הוא חלל צה"ל?

יאיר בן-שלום : עכשיו, מה שביקשתי להבחין זה לקחת את המקרה הזה, ולייבא אותו לנושא השכול. כי מאוד חשוב להבחין פה, כדי שלא נלך טיפונת למקום אחר. אותו חייל בדיוק, שדיבר עליו ראש האגף, שלא ביצע עבירה של התנהגות רעה חמורה – דרך אגב, קצינת התגמולים של

משהב"ט, בכל מה שקשור לשכול, יודעת להבחין ולא להכיר עפ"י חוק התגמולים במשפחתו, כמשפחה שכולה לצרכי תגמולים, במידה וביצע עבירה של התנהגות רעה חמורה: זה אומר סמים, זה אומר שכרות, זה אומר במהלך פעילות אחרת – שוד או אני לא יודע מה שהוא עשה שם – לא יוכל. אם יש עימה קלון, הוא גם לא יוכר כחלל צה"ל, אבל כל המקרים האחרים הוא יוכר כחלל צה"ל. זאת אומרת, מה שאנחנו אומרים פה, שייתכן שיהיה מצב שאומרים לו: אם היית נהרג, היית הופך להיות חלל צה"ל, נכנס בשערי בית העלמין עם כל מה שמשמע מזה; במידה ונפצעת, אתה לא בתוך ה- ולכן, הייתי מציע לשם פה באיזשהו סוגריים, את חיילי החובה. כיוון שהדוגמאות שנתן ראש האגף בנושא הסוהרים והשוטרים, הם אנשי קבע מראש, וממילא גם על אנשי הקבע של הצבא חל המבחן הזה. זה לא אוטומטי. ולכן חיילי החובה, צריך לדון בהם באורח אחר, והחוק הזה כנראה לא לחינם חוקק.

קוטי מור: אבל התוצאה של הדבר הזה, הוא שמג"ד בגולני שחזר מ'עופרת יצוקה', ובא לאגף השיקום ויד שמאל או יד ימין שלו הפסיקה לעבוד והוא משותק ביד ימין או ביד שמאל, וקיבל כתוצאה מהדבר הזה 50% נכות (אל תתפשו אותי במספרים, לא חשוב כרגע), ואותו חייל שעכשיו שמנו אותו פה, שהתהפך עם האוטו ויד שמאל שלו או יד ימין גם היא משותקת, וקיבל 50% נכות – שניהם מקבלים מהמדינה בדיוק אותו דבר, מנקודת המבט של מה הם מקבלים מה- אני חושב שזה לא נכון. זו הנקודה המרכזית שאני רוצה

להעלות.

לא הכסף ולא הכמה זה, אלא מנקודת מבט ערכית-מוסרית זה לא נכון ולא צודק, זה לא שידור נכון כלפי האוכלוסיה שלוחמת, זה בדיוק הפוך. לכן אני חושב, שאת הדבר הזה צריך לתקן. זה נכון, זה קשה לתקן, אני לא אומר שלא. זה בעייתי, אבל אני חושב שהקבוצה הזאת גם היא לא צריכה להיות נכללת בתוך מה שאמר פה יו"ר הוועדה, הקבוצה של נכי צה"ל. והנימוקים צריכים להיות, דווקא מתוך הראיה המוסרית, הערכית, ולא מדברים אחרים בהקשר הזה. זאת גישתי.

א. גורן, יו"ר: טוב, נמשיך במצגת מכיוון שיש לנו תוכנית נוספת היום. אביגדור קהלני: רק שאלה אחת ברשות השופט, קוטי, אמרת משפט אחרון שאתה חושב שצריך לתקן. האם, בידיכם איזשהו נייר, מסמך שאתם הייתם מוכנים להציג אותו בפני הוועדה, ולהגיד: אנחנו מציעים לכם מסמך, שאנחנו כבר 'מבושלים' איתו פחות או יותר, ולהניח אותו בפני הוועדה ולהגיד: אנחנו נשלח מועדים, תבואו.

קוטי מור: אני מוכן, אבל בסוף דיוני הוועדה.

אביגדור קהלני: בסדר. אני רק שואל אתכם-

א. גורן, יו"ר: זה לא נהוג,

קוטי מור: אני לא חושב שזה נכון לעשות את זה עכשיו. אני יכול להגיד לכם מה אני חושב, מה אנחנו חושבים, אבל זה לא נכון להציב את זה בפני הוועדה עכשיו. אתם תבינו מהדברים שלי מה אני חושב, אביגדור קהלני: לא אמרתי עכשיו.

קוטי מור: ואני אומר לכם, יש לא מעט אנשים שחושבים אחרת.

התשובה היא כן.

אני רוצה ללכת הלאה, אבל בכל המקומות שלפחות אני, כראש אגף השיקום, במקומות שבהם אני מדבר, במקומות שבהם אני מביע את דעתי – בין אם זה בוועדת החוץ ובטחון של הכנסת שהייתי כבר איזה פעמיים, בין אם וועדת העבודה והרווחה, בין אם- כל פעם צצה וועדה אחרת שמחליטה לטפל בענייני השיקום – את שני השקפים המרכזיים שהראיתי לכם קודם לכן – אחד זה האוכלוסיה והשני הוא החלוקה עפ"י נסיבות פגיעה – אם תקחו את זה מנקודת מבט של מגמות, לא המספרים המדוייקים אלא לאן הדבר הזה מוביל, לאן הדבר הזה חותר, אני חושב שאת הדבר הזה צריך לתקן וזאת הנקודה המרכזית שבעטיה, אנחנו לפחות, חשבנו שצריך לעשות את מה שאנחנו עושים עכשיו בהקשר הזה.

עכשיו, אני רוצה רגע להמשיך הלאה ולהראות לכם עוד כמה דברים שקשורים לתמונת המצב של אוכלוסית הנכים שאנחנו מטפלים בה. אתם יכולים לראות פה את הפאיי של ההתפלגות של הפגיעה העיקרית. זאת אומרת, זה לא אומר שלאותו בן-אדם אין פגיעות נוספות, אבל זאת הפגיעה העיקרית שבעטיה הוא הוכר כנכה צה"ל.

שתי נקודות שאני רוצה להדגיש פה. הראשונה, קשורה לפגיעות הפיזיות שנוגעות ל-36%, גפיים, קטועים, עמוד שדרה, כל מה שנגזר מתוך הדבר הזה. ועוד שתי נקודות: הראשונה היא מחלות, עליה דיברנו קודם לכן, ושמעתם את דעתי. ואת פגועי הנפש ו-PTSD דהיינו פוסט טראומטיים.

ופה אני רוצה רגע לעשות פסק זמן, ולהגיד עוד משהו

שקשור למה שקורה בשטח. אנחנו בגלל שהחברה השתנתה, בגלל שהמערכת שונה, בגלל שהערכים השתנו, בשנים האחרונות – לאו דווקא בשנה האחרונה, אבל אנחנו רואים את התופעה הזאת לאורך, אני חושב, קצת יותר מעשר שנים - הרבה יותר אנשים תובעים אותנו על פגיעות, על פגיעה פיזית שהתוצאה שלה היא פגיעה נפשית. זאת אומרת, או.קיי. קרה לו משהו פיזי, אבל הוא גם תובע אותנו על-קוראים לזה 'החמרה נפשית'. זאת אומרת, על דרדור במצבו הנפשי של הבן-אדם שתובע אותנו.

א. גורן, יו"ר: זה גם בבתי משפט.

קותי מור: כלומר, כאשר אנחנו דוחים את התביעות האלה, כאשר אנחנו לא מוצאים את הקשר הישיר – זה לא אנחנו, זאת אומרת אלה שעושים את זה, לא מוצאים את הקשר הישיר, יש תופעה מאוד ברורה של הליכה לבתי משפט, שבהם בתי המשפט-

א. גורן, יו"ר: תביעות נזיקין.

קותי מור: גם וגם.

א. גורן, יו"ר: כשרואים שאין נכות אורטופדית, אז הם מבקשים גם מומחה-

קותי מור: נפשי. כן. התופעה הולכת וגוברת, כי הקושי להחליט משהו בדבר הזה שקוראים לו פגיעות נפשיות, הוא הרבה יותר מסובך מאשר הקושי בפגיעות פיזיות. ונכון, הולכים איתנו לבימ"ש וברוב-רובם של המקרים, בתי המשפט נענים לתביעה ואומרים: או.קיי. זה מה שקורה, וזהו. למה אני אומר את הדברים האלה? כי כשדיברנו על המחלות, יש פה קטעים שקשורים למחלות נפש (אח"כ אולי

נסביר את זה קצת יותר), יש קטעים שקשורים ל-PTSD לפוסט טראומה, ואני חוזר ואומר: אני יודע וזה ברור שיש פוסט טראומה כתוצאה מאירועים צבאיים ברורים, בהקשר הזה. חלק לא מבוטל, של הפוסט טראומה שאנחנו נתקלים בשנים האחרונות, הם לאו דווקא מהסוג הזה, והם ככה, זו התמונה. אני כל פעם מביא דוגמאות קיצוניות בשביל לשים את הקיצון של הדבר הזה, לא בשביל לתאר, אלא לדעת קוראים לזה 'האבסורד' שאליו הגענו (אולי כן, אולי לא – לדעתי כן, אבל יכול להיות בהחלט, אנשים מכס שתגידו 'קותי, אתה על הבנקט, אתה טועה לחלוטין'. אבל אני אתן לכם דוגמא אחת של חיילת שנשפטה ל-30 יום בכלא, משהו כזה, ובהיותה בכלא חוותה אירוע לסבי שהיה בכלא, על-ידה, משהו כזה, באיזשהו מקום, והגישה תביעה של אירוע פוסט טראומטי. כתוצאה מהדבר הזה היא נכנסה לפוסט טראומה, וכמובן הוכרה בהקשר הזה. כן – לא, תחליטו בעצמכם.

אבל זאת לא הכוונה של נכה פוסט טראומטי, שצריך להיות מוגדר כנכה צה"ל. זאת דעתי, המיטב שיפוטית, הערכית – מוסרית סביב העניין הזה.

אני רוצה להראות לכם את ההתפלגות של המחלות כפי שיש אצלנו. אני חושב, השקף מדבר בעד עצמו.

אני רוצה להראות לכם, כשאנחנו מדברים על נכים, אני חייב פה להדגיש, שבאוכלוסייה שאנחנו מטפלים בה, יש גברים ויש נשים. כמובן זה סדר גודל של 6% נשים ו-94% גברים. אבל הטיפול הוא גם בנשים, הטיפול הוא כמובן שיויוני.

אני רוצה להראות לכם עוד משהו, והוא נוגע להתפלגות אוכלוסיה עפ"י גיל. לקחתי 2008 לעומת '99 – מה שקורה, בשנים האחרונות, ואני מקווה שלא יהיה שום מבצע גדול ושום מלחמה גדולה ויימשך השקט והשלום יבוא למדינת ישראל, אבל קבוצת הנכים הולכת ומתבגרת. וכשקבוצות הנכים הולכות ומתבגרות – ואם תסתכלו פה, תראו שהקבוצה הגדולה ביותר של הנכים, היא למעשה נכי מלחמת יום הכיפורים. היא זאת שמגיעה עכשיו לגילאים של ה-60 פלוס-מינוס. ואנחנו נדרשים לתת – אני אומר לכם את זה, זה לא קשור כרגע ל- לתת תשובות ייחודיות לצרכים של אנשים שמגיעים כבר לגילאים האלה, שהם שונים מחלק מהצרכים שנדרשים מאנשים יותר צעירים. אנחנו נתקלים בסוגיות של תופעות סיעודיות, אנחנו מגלים סוגיות של מחלות קשות וסוגיות של השתלות וכל מיני דברים מהסוג הזה, שלא היו כאשר האוכלוסיה הזאת היתה צעירה בנכי צה"ל, ואנחנו צריכים לתת להם את התשובות לעניין הזה. וההשלכות על הדבר הזה, הן מנקודת המבט של אגף השיקום, הצורך להגביר את הקשב ואת הטיפול של האנשים האלה, והדיבור עם האנשים האלה והטיפול הסוציאלי עם האנשים האלה, לעומת אנשים שהם יותר קלים.

לפני 20 שנה, הדיבור איתם היה – אני לא יודע איך להגדיר את זה בכמויות, אבל הוא היה הרבה יותר קל. היום הדיבור איתם, הוא כבד יותר, הוא דורש יותר משאבים סביב החיבור האינטראקטיבי בינינו לבינם. אני צריך יותר עובדות שיקום, עובדות סוציאליות שתדברנה עם כל אחד

מהסוג הזה כי באופן טבעי יש יותר בעיות, יותר צרכים, יותר דברים קשים שצריך לפתור להם. וחלק מהאנשים האלה, הם גם פגועי נפש או PTSD, טראומה, יש להם בעיות לא פשוטות, שנוגעות להתנהלות הכלכלית שלהם. חלק מהאנשים האלה הם- נקרא לזה, ככה לא כל כך שולטים על הכסף, אם אפשר לקרוא לזה ככה. אנחנו צריכים לסייע להם בכיסוי חובות, אפילו בדיור, הם ממשכנים את הדירות שלהם. אם הם לא משלמים, הדירות שלהם מעוקלות והמשימות שנובעות כתוצאה מהדברים האלה, הולכות ומתרבות והן יוצרות קושי לא קטן על אגף השיקום וכל הטיפול בהם.

(מציג שקף) פה אני ריכזתי לכם את כל החוקים שלמעשה מתייחסים אלינו, פשוט לא שאנחנו, אגף שיקום, פועל בחלל ריק. פועל עפ"י סדרה מסודרת של חוקים, שהם למעשה מאגדים את כל האוכלוסיות האלה שתיארתי קודם לכם, החל מחוק הנכים דרך המשטרה, שוטרי בתי הסוהר, חיילים בחופשה, משמר הכנסת, כל הדברים האחרים, הכל מעוגן בחקיקה בהקשר הזה, ולא איזושהי החלטה של מישהו שהחליט לעשות מה שעושים לדבר הזה.

(מציג שקף) הראה לכם מנכ"ל משהב"ט את התקציב של אגף השיקום, וכמו שהוא אמר לכם, התקציב הזה הוא במידה רבה תקציב- אני קורא לו 'תקציב פתוח', או 'תקציב נושם', אם אפשר לקרוא לזה ככה, משום שהוא תלוי בכמה דברים: 1. בגידול השנתי נטו, של נכים שמצטרפים אל תוך המכלול הזה של נכי צה"ל. בשנה מסויימת זה יכול להיות יותר הרבה, שנה אחרת זה יכול

להיות יותר מעט, זה תלוי בכמות התביעות שמוגשות מולנו, זה תלוי במצב הבטחוני אם קרה איזה אירוע. אבל באופן עקרוני, יש איזשהו גידול סיסטמטי כל השנה, זה דבר אחד.

הדבר השני, התגמולים שאנחנו משלמים, מה שכתוב שם בצד שמאל, אלה הם למעשה תגמולים שאנחנו מחוייבים בהם עפ"י החוק, או עפ"י התקנון. היינו, כל נכה בדרגת נכות מסויימת, עם המצב האישי שלו – אם הוא נשוי, ילדים, דברים מהסוג הזה – יש למעשה טבלאות מסודרות, שמגדירות מה צריך לשלם לכל נכה, כתוצאה מהחיבור של דרגת הנכות והמצב האישי שלו וכל מה שקשור בזה.

אסתר דומיניסיני: למה זה צמוד?

קותי מור: התגמולים צמודים למדד-

(מדברים יחד)

זאב ויסמן: הסכמים קיבוציים,

נחמה פרלמן: שכר במגזר הציבורי-קהילתי. (מדברים יחד) עפ"י הסכם

שנעשה במיוחד לצורך העניין הזה, והתגמולים-

אביגדור קהלני: סעיף הרכב הוא לא גדול פה? 14% זה-

קותי מור: 400 מיליון קל זה קטן?

אביגדור קהלני: לא, אתה מדבר על סעיף הרכב, כאילו הוא- לפחות מזה

שביקשת שהוועדה תעסוק בזה, ולא ביקשת שהיא תעסוק

בדברים אחרים, שהיה יכול להיות הרבה יותר משמעותי.

קותי מור: אני אגיע לזה, ואני אסביר. משום שבתגמולים אני כמעט

ולא יכול לגעת, לא רשאי לגעת. פה ושם אני יכול לנסות

לראות אם כל מי שמקבל את התגמול שהוא מקבל, באמת

מקבל את התגמול הנכון שהוא מקבל. אבל כעקרון, אני

כמעט ולא יכול לגעת.

בכל מה שקשור לנושא השיקומי, הטיפול הפסיכולוגי, הדיור, התעסוקה הנתמכת, מועדונים, לימודים – להיפך, אני הייתי רוצה עד כמה שיותר, ללכת עם הרעיונות האלה, כי אלה רעיונות אמיתיים של שיקום אמיתי של בני אדם. אם היה לי הרבה יותר כסף במקומות האלה, הייתי יכול יותר, אפילו, ללכת בכיוון הזה.

כל מה שקשור לטיפול הרפואי, אני חושב שצריך לתת טיפול רפואי הטוב ביותר האפשרי לנכי צה"ל, ובאמת הטיפול הרפואי שנותן משהב"ט אגף השיקום, הוא – אני חושב – מקצה לקצה, כמובן על הנכות המוכרת בהקשר הזה. לכן פה, נכון, יש לי כל מיני סעיפים קטנים של התייעלות, שאני יכול להתייעל בטיפול הרפואי, אני לא אומר שלא. אבל זה לא הדבר העיקרי.

ודווקא ברכב הרפואי, אני- עוד פעם אני אומר לכם מה אני חושב, אני חושב שברכב הרפואי, וניסינו להסביר, יש פה איזשהו עיוות בקונצפט. עיוות בתפישה, עיוות במוסר, בערכים, בדברים מהסוג הזה. ואת זה, אני חושב, צריך לתקן ועזוב רגע את המשמעות הכספית שלו. גם אם המשמעות הכספית שלו היא זניחה, נגיד, בהקשר הזה, אני חושב שזו נקודה כן חשובה לטיפול ולכן המנדט מאפשר לכם, נקרא לזה ככה – לא מחייב אתכם, אבל מאפשר לכם לטפל בזה.

(מציג שקף) זה מה שרציתי להראות לכם, איך זה מתחלק. אסתר דומיניסיני: קוטי, אפשר לבקש ממך עוד נתון שאין פה: התפלגות אחוזי הנכות באוכלוסיה. כי יש שם, אמנם, מ-10 עד 100,

אבל אין פילוח פנימי של drill down כמה יש בכל קטיגוריה, כי זה נותן גם אינדיקציה לגבי הרכב. כמה כבר 50 ומעלה, הסתכלתי אין נתון כזה.

קוטי מור: אין? אז אני אכין. אבל אני אגיד לכם לגבי הרכב, יש לנו היום ברכב, אם אנחנו מדברים על רכב, יש היום שני מכלולי רכב. יש רכב שנקרא 'רכב מדינה', זו הכותרת שלו. רכב מדינה זה רכב שמקבלים אותו כל הנכים שדרגת נכותם היא 100% פלוס. בשביל האילוסטרציה, זה כל הנכים הקשים ביותר שמהב"ט מטפל בהם, סדר גודל של 600 נכים, שהם המשותקים, הקוואדרו-פלגים, הפארה-פלגים, פגועי הראש הקשים. כל מה שאתם יכולים-סדר גודל של 600 איש.

מה פירוש 'רכב מדינה'? רכב המדינה הוא רכב שאנחנו דהיינו משהב"ט, דואג לרכב מהתחלה ועד הסוף. דהיינו, שהרכב יגיע; שהרכב יהיה ממותקן אם הוא צריך; שהרכב יגיע כמובן לנכה; שכל הטיפולים ברכב, הטיפולים התחזוקתיים של הרכב מתבצעים ע"י משהב"ט, ע"י התקשרות שיש לנו עם מוסכים, עם מקומות שבהם מטפלים; חלקי חילוף הנדרשים לרכב, ע"י משהב"ט; הביטוח של הרכב ע"י משהב"ט; ואנחנו מחוייבים לרכב מחליף, כאשר קורה משהו לרכב מהסוג הזה. דהיינו, אם קרתה לו תאונה והרכב צריך להיכנס למוסך, או הוא טוטאל לוס במקרה מסויים, יש לנו עוד מאגר רכב שמחזיק אותו משהב"ט, באחריות משהב"ט, שיודע לתת לנכה בלוח זמנים מאוד מאוד קצר, רכב מחליף שבו הוא יוכל- הוא צריך להיות מחליף ותואם עד כמה שאפשר, את המגבלות

שלו. שהוא יוכל להמשיך להשתמש בו, יוכל להמשיך לנוע
בו. זה רכב, מה שאנחנו קוראים 'רכב מדינה'.

אסתר דומיניסיני: ודלק?

קותי מור: חוץ מדלק. למעט דלק. הנכים הללו מקבלים בנוסף,
מקבלים כחלק מהתגמול החודשי שלהם, תוספת כספית
שנקראת 'דמי ניידות' שזה סכום כסף שמיועד- הרציונאל
מאחורי סכום הכסף הזה, שהוא מיועד בעיקר לדלק. זאת
אומרת, את הסכום כסף הזה אפשר להוציא לדלק, והוא
ניתן עפ"י מספר רמות.

אמרתי לכם שבאשר לרכב אני מבקש לשים פה סקירה
מאוד מפורטת על הרכב, זה לא יהיה אני אלא זה יהיה
מישהו שאחראי על הרכב וידע לתאר את כל מה שתרצו
לשאל סביב הרכב.

א. גורן, יו"ר: אבל חשבתי שחזרת בדך מהדרישה בעניין הרכב?

קותי מור: אם אתם לא תרצו, לא צריך. אבל אלה הם העקרונות, ויש
לנו סדר גודל של 600 כלים כאלה, ועוד סדר גודל של 90 עד
100 כלי רכב, במאגר שהוא רכב חלופי כזה, שנותן את
הרזרבה הזאת.

החלק השני הוא רכב שנקרא 'רכב רפואי' זאת ההגדרה
שלו, שהוא ניתן (ותיכף אני אסביר מה זה 'ניתן'), הוא ניתן
לכל הנכים שדרגת נכותם היא מ-50% ומעלה, ולא חשוב
ממה היא נגרמה, מאיפה נוצרו ה-50% האלה.

עכשיו, הרכב הזה, גם הוא יש לו מספר רמות של רכב. זאת
אומרת, סה"כ אנחנו מדברים על 9,000 כלי רכב מהסוג
הזה, שהרמה הבסיסית-

נלך ככה: בינינו לבין ארגון הנכים, לבין משהב"ט לבין

ארגון הנכים, עוד מהעבר, יש הבנה, יש הסכם של מה שאנחנו קוראים 'קבוצות רכב יציג'. זאת אומרת, יש היום מספר קבוצות של רכב יציג, שהן מחוברות לאחוזים ולפגיעה שלו. זאת אומרת, יש בערך 6,000 איש מבין ה-9,000 או 7,000 שזכאים לקבל, כתוצאה מהפגיעה שלהם ומאחוזי הנכות שלהם – מאופי הפגיעה ואחוזי הנכות שלהם – רכב יציג שהוא בהיקף כספי של משהו (שנבקע בינינו לבין ארגון הנכים), המשהו הזה, הוא במקרה הזה 'טויוטה קורולה' למשל. אתם מבינים למה אני מתכוון? הרכב היציג הוא טויוטה קורולה, אבל הם מקבלים- באופן עקרוני הנכים מקבלים, כאשר הם אלה- אני לא טוב להם, אבל הם אלה שרוכשים את הרכב הזה, בעיקרון. הם מקבלים מאיתנו (בשביל לעשות לכם את זה די פשוט), סדר גודל של כיסוי כספי של 85% מערך הרכב שהוא קונה, ו-5% הנוספים הוא מקבל בהלוואה מאיתנו. זה בגדול הנקודה שאני מעלה פה, ואני רוצה שהדיון על הרכב, יהיה בפעם הבאה והנקודה שאני מעלה פה, היא הנקודה שנוגעת ל-50%. האם זה נכון ערכי, מוסרי, שכל מי שיש לו 50% אחוזי נכות, צריך רכב. זה נכון שהוא יקבל רכב רפואי, אין לי שום סימן שאלה ושום פקפוק, לגבי כל הקבוצה הראשונה שדיברתי עליה, הם צריכים לקבל – אם אפשר להוריד להם את השנה, הייתי מוריד להם את השנה. אין לי שום דבר. אני שם שימני שאלה לגבי חלק מהקבוצות האחרות, ואני מציע שנייחד דיון מיוחד לנושא הרכב (מצייג שקף) מה שרציתי להראות לכם (זה הראה לכם קודם המנכ"ל), ההתפתחות התקציבית. מה שרציתי להראות הוא

הדבר הבא, שקצב הגידול הממוצע במספר הנכים בשנה, הוא סדר גודל של 2% ; קצב הגידול הממוצע בתקציב, לנכה, הוא סדר גודל של חצי אחוז בשנה, ועם זה אנחנו צריכים להתמודד.

(מציג שקף) אני רציתי להראות לכם, כשאנחנו מדברים על עלויות, ניסינו לכמת את עלויות הטיפול בנכים של 'עופרת יצוקה'. הגענו למסקנה, ש-touch wood, לא היו לנו הרבה פצועים ב'עופרת יצוקה'. היו לנו במדויק יותר, 174 כאלה שהגישו תביעות, אושרו והוכרו והם נכללים בקבוצה הזאת של 'עופרת יצוקה'.

זה לא אומר שבעוד שנתיים לא יהיו כאלה שיגישו גם כן תביעות, כתוצאה ממהו שקרה להם ב'עופרת יצוקה'. המדובר הוא, אתם יכולים לראות את הסיכום שזה בערך הסיכום של תוספת שנתית, רק בגלל האירוע הזה שקוראים לו 'עופרת יצוקה'.

הדבר הבא שרציתי להראות לכם, למשל, קצת שתרגישו- אני בכוונה לוקח מקרה קיצון, אבל המקרים האלה הם קצת ידועים. יש לנו שני נכים מאוד מאוד קשים, אולי הנכים הכי קשים של מלחמת לבנון השנייה. שניהם פגועי ראש – אבל שני האנשים האלה חיים, והטיפול באחד כזה או בשניהם ביחד, העלויות- הטיפול בביה"ח, כמובן עולה כסף והשהיה שלהם בביה"ח, אבל מה שיותר חשוב הוא, ברגע ששני הנכים האלה השתחררו לביתם, אגף השיקום למעשה בביתם, מסביבם, אנחנו ארגנו משהו כמו ביי"ח קטן שאומר מכשור רפואי ואומר סיעוד רפואי, אני קורא לזה כך, ע"י מטפלים, רופא כונן, רופא לא כונן, אחיות, כל מה

שקשור בזה – הדברים האלה הם סדר גודל של 150 אלף שקל לחודש, לאחד משני הפצועים הללו. עכשיו, זה אירוע שאמנם חריג אבל הוא מחייב טיפול מערכתי בתוך אגף השיקום. זאת אומרת, הקשב שאנחנו צריכים לתת לאנשים מהסוג הזה, הוא הרבה יותר גבוה מ- אנחנו חייבים, אנחנו צריכים להשקיע שם את הכל, על-מנת לאפשר את כל מה שאנחנו נותנים.

(מציג שקף) אני רוצה להראות לכם מהו הפילוח של התגמולים של 2008. אתם יכולים לראות גם את מספר הנכים וגם את העלות התקציבית של כל אחת מהקבוצות האלה.

תראו למשל: דמי קיום בתקופת הלימודים – כאשר מישהו לומד, סטודנט תואר ראשון, אנחנו משלמים לו את דמי הלימוד שלו באוניברסיטה וגם נותנים לו דמי קיום, על-מנת שיוכל לחיות במסגרת הלימודים שלו.

אביגדור קהלני: האם אתה יודע להעריך, כמה נכים מעל 50% עובדים? חזרו למעגל היצירה ו-?

זאב ויסמן: אני אולי אתייחס לזה. כמו שציינו, יש 55 אלף נכי צה"ל. מתוכם כ-5,000 בערך, כ-10% אינם עובדים. למה אנחנו יודעים שאינם עובדים? כי הם אנשים שמתקיימים מתגמולי משהב"ט לקיום. מתוך ה-5,000 ומשהו, יכולים חלק שנמצאים גם בלימודים או בתהליכי חיפוש עבודה, ויש גם כאלה, רובם מה-5,000 שחיים מתגמולי קיום שהוגדרו כאנשים שלא מסוגלים-

אביגדור קהלני: כלומר רק 10% מה-55 אלף לא עובדים? כל השאר משולבים במעגל העבודה? המספר הזה לא נשמע לי הגיוני.

זאב ויסמן: לא, אני מדבר 55 זה-

אביגדור קהלני: תסתכל על כמות הנצרכים שיש לך, וכמות הכסף – זה לא מסתדר לי.

זאב ויסמן: זה בדיוק. כשאני אמרתי 5,500 זה כולל נצרכים, תגמולי תג"מ, תגמולי-שאלה תגמולים יותר קבועים. יש תגמולים זמניים, של תקנות טיפול רפואי ותגמול מחוסר פרנסה או דמי קיום, אלה תגמולים זמניים של אנשים שנמצאים או בטיפול רפואי או בתהליכי שיקום או בלימודים. השאר זה תגמולי נצרך, כמו שציינת, שזה באמת אנשים שלא עובדים והוגדרו כלא מסוגלים לעבוד.

עכשיו מתוך ה-55 אלף אין פה את ההתפלגות, יש חלק כבר, של אנשים מעל גילאים שכבר בפנסיה ממילא, ולא עובדים. ואז זה פלוס-מינוס האוכלוסיה – אני אומר את זה כרגע בגדול, יכול להיות שיש גם כאלה שמפוספסים, אבל בגדול – זה אחוז האוכלוסיה שלא עובדת, כי אחרים יש להם מקורות פרנסה.

אביגדור קהלני: שאלת המשך: מי קובע מי זה נצרך? האם זו וועדה רפואית?

זאב ויסמן: לא, זאת וועדה לא רפואית. זאת וועדה (במקרה אני הוא זה שיו"ר הוועדה הזאת), זאת וועדה אינטרדיסציפלינרית, שמקבלת חומר ומחליטה, שמורכבת מרופא, מאנשי כספים, מאנשי שיקום ויחד קובעים עם האדם הזה, באמת, על סמך כל המסמכים וכל הדברים, עונה לשני קריטריונים. כדי לקבל תגמול לקיום כרוני, א' אתה צריך לענות לתנאים בסיסיים של אחוזי נכות; ב' תנאים של איבוד כושר השתכרות; ותנאי שני, הוא תנאי שאין לו הכנסה כדי

מחיה. זאת אומרת, בתהליך כדי לקבל, לא מספיק שאתה לא מסוגל לעבוד אלא גם אתה צריך להוכיח, שאין לך הכנסות ממקורות- "מכל מקור" בעצם החוק אומר, אנחנו קצת עשינו כל מיני סייגים מה זה "מכל מקור", אבל בהחלט הוא צריך להוכיח שגם אין לו הכנסות.

א. גורן, יו"ר: תא"ל מור, נא לסכם ולסיים.

קותי מור: (מציג שקף) זה יהיה השקף האחרון שלי בהקשר הזה, הבנתם מהדברים שלי, לפחות, איפה נמצאים אבני היסוד בתפישת העולם הערכית שלי, בהקשר הזה, ולאן אנחנו היינו חותרים. אני מבטיח להכין מסמך שאומר, מה היינו רוצים אילו הכל היה-

א. גורן, יו"ר: תגישו את זה לתא"ל קהלני.

קותי מור: עד כאן. תודה רבה.

א. גורן, יו"ר: תודה רבה לך.

(תום דבריו של תאל" מיל'- קותי מור)

אביהו, אנחנו נעשה הפסקה של רבע שעה.

(ה פ ס ק ה)